

مشیرالدوله - صنایع الدوله - ادیب التجار - ناصر الاسلام آقای شیبانی - فاتح الملک - ابوالقاسم میرزا تقی زاده - مرتضی قلیخان - اسداله میرزا - میرزا داودخان - دکتر اسماعیل خان - مصدق الممالک - صدیق حضرت - حاج سید نصراله - عزالملک - شیخ حسین - میرزا محمد صادق - مؤمن الملک - مستشارالدوله - نواب - غفاری - معزالملک - اسداله خان - شیخ غلامحسین - مین الرعایا .

خلاصه مذاکرات روز قبل را آقای غفاری قرائت کردند از طرف وکیل الرعایا دو اعتراض بر صورت جلسه قبل شد یکی آنکه در مرتبه اول که برای تعیین رئیس رای گرفته شد و اکثریت تام نبود جناب مؤمن الملک دارای اکثریت نسبی بیست و چهار رای بودند و در صورت مجلس نیست دیگر آنکه عده آراء جهت نیابت ریاست آقای نواب بیست رای بود و در صورت مجلس بیست و پنج نوشته شده است و هر دو اعتراض صحیح بود و در ذیل صورت مجلس یادداشت شد پس از آن تلگرافات وارده قرائت شد که مشعر بر تبریک و اطلاعات بود .

در خصوص پنجاه تومانی که ابوالقاسم نام از خوی برات تلگرافی جهت مجلس فرستاده بود در رئیس اظهار داشتند که چون مجلس نمیتواند این وجه را قبول نماید چنانچه صلاح بدانند این وجه بحریق زدگان بعنوان اعانه داده شود و بصاحب برات هم اطلاع داده شود که چون مجلس نمیتواند این وجه را قبول نماید بحریق زدگان اعانه داده شد اکثر و کلاه تصدیق کردند .

در خصوص راپورت کمیسیون هائی که جهت رسیدگی باعتبار نامهها مین شده بودند و بنا بود امروز بمجلس راپورت بدهند رئیس اظهار داشتند که چون اوراق و نوشتهجاتیکه از وزارت داخله راجع بانتخابات رسیده است زیاد بود کمیسیون هائی نمیتوانستند در یک جلسه بتمام آنها رسیدگی نمایند خوب است صبح و عصر پنجشنبه چهارم کمیسیونها حاضر شوند و تمام نوشتهجات راجعه بانتخابات رسیدگی کرده عصر شنبه ششم مجلسی تشکیل شود و تمام راپورتها را کمیسیونها بمجلس بدهند اکثریت تصدیق کردند و یکساعت و نیم بغروب مانده مجلس ختم شد .

حکیم الملک اعتراض کردند که من حاضر بودم و جزو اسامی حضار اسم من خوانده نشد و اعتراض ایشان صحیح بود .

جلسه سوم

مذاکرات یوم شنبه ششم

ذی القعدة الحرام ۱۳۲۷

مجلس سه ساعت قبل از غروب منعقد شده عده حضار (۵۷) نفر خلاصه مذاکرات جلسه یوم پنجشنبه را فخر الممالک قرائت کرد .

تلگرافاتی که از انجمن های ایالتی و ولایتی مبنی بر تبریک از افتتاح مجلس مقدس مغایره شده بود قرائت شد پس از آن دو رقه از سفارت فقیهه دولت اطریش و سفارت بهیه دولت بلژیک قرائت شد مشعر بر تبریک از افتتاح دارالشورا که بتوسط جناب علاه السلطنه وزیر امور خارجه فرستاده بودند راپورت هائی که از کمیسیون هائی که برای تفتیش و رسیدگی باعتبار نامه های و کلا تشکیل شده بود قرائت گردید اعتبار نامهها تصدیق شده بود مگر هفت نفر که بعضی اعتبار نامه نداشتند و در باره

بعضی هم شکایاتی رسیده بود که موجب تشکیک صحت انتخاب آنها شده بود (و دو نفر مردود شده بودند) در این باب مذاکرات لازمه بعمل آمد بالاخره قرار شد اعتبارنامه آنها تحت مذاقه ثانوی رفته و در باره آنهائی که اعتبارنامه ندارند از ولایات و محل هائیکه منسوب بانتخاب از آن نقاط هستند سؤال شود و تا زمانی که صحت و کالت خود را مدلل نداشته اند در مجلس حاضر شوند ولی حق رای ساقط خواهد بود .

تقی زاده - بنده عرض میکنم قانوناً اشخاصیکه در اداریات دولتی مستخدم هستند و وکالت هم دارند باید از مشاغل خود استعفاء بدهند اگر خیال وکالت ملت را دارند والا ممکن است شغل سابق را دارا باشند و از وکالت مستعفی شوند .

وکیل الرعایا - بنده هم تأیید میکنم فرمایش آقای تقی زاده را مستعفی هستم که آقایان و کلا طالب باشند که خود را مکلف برعایت قانون بدانند .

اسدالله میرزا - عرض میکنم بنده در مجلس سابق در تلگرافخانه مستخدم بودم و در همان دوره نیز این اظهار شد بواسطه دلالتی که اظهار داشتیم و آقایان و کلا هم پذیرفتند دارای هر دو شغل بودم و حالا هم مجبورم از شغل خودم مذاکره نمایم من یک ثروتی که بتوانم لوازم زندگی خود را مرتب نمایم ندارم و حقوق دولتی هم ندارم که از آن گذران نمایم و اگر هم داشته باشم جزئی است و حالش هم معلوم است ثروت و سرمایه من تحصیلات من است که از آن باید تحصیل معاش نمایم این است که حالا در تلگرافخانه خدمت میکنم و از نتیجه زحمات رفع احتیاجات خود را می نمایم اگر حقوق مکفی مجلس برای وکلا برقرار نماید البته از شغل خود استعفا میدهم والا اگر مجلس قبول ننماید که فعلاً آن شغل را با وکالت داشته باشم مجبورم که با کمال تأسف از وکالت استعفا بدهم (در این باب مذاکرات زیاد شد بالاخره قرار شد که اشخاصیکه دارای شغل دولتی هستند استعفا بدهند)

صنیع الدوله - بنده از روز پنجشنبه از شغل وزارت علوم و معارف که در عهده داشتم استعفا نمودم و **وثوق الدوله** - بنده هم از امروز از وزارت عدلیه استعفا می نمایم .

میرزا داودخان - بنده هم تا روز پنجشنبه دارای ریاست محکمه اجرای وزارت عدلیه بودم و از همان روز استعفا نمودم (در خصوص انتخاب رئیس دائمی و دونا یب رئیس و چهارم نشی و یک رئیس و یک مباشر بجهت اداره نمودن امور مجلس مذاکره شد که معین شود)

مؤمن الملک - بنده برای افتتاح مجلس تا امروز موقه قبول ریاست را نمودم ولی امروز که شروع بانتخاب رئیس دائمی میشود عرض میکنم که چنانچه بنده را بر ریاست یا نیابت آن انتخاب فرمایند استعفا می نمایم پس بهتر این است که از اول نمایندگان محترم بنده را انتخاب ننمایند (در این موقع رقه رای منتشر و ابتدا برای ریاست دائمی رای گرفته شد عده حضار (۵۷) آقای مستشارالدوله با (۳۶) رای که اکثریت تام است منتخب شدند) (ثانیاً برای تعیین نایب رئیس اول رای گرفته شد عده حضار (۴۹) جناب حاجی سید نصرالله با (۲۵) رای بنیابت اول رئیس منتخب شدند) (ثالثاً برای تعیین نایب رئیس دوم رقه رای

منتشر شد عده حضار (۴۹) جناب ممتازالدوله با (۲۷) رای به نیابت دوم رئیس منتخب شدند (رابعاً رقه رای برای تعیین چهارم نفر منشی توزیع شده ذکاء الملک با (۳۸) رای معاضد الملک با (۲۵) رای با اکثریت تام معز الملک با (۲۳) رای جناب حسینقلی خان نواب با (۱۷) رای با اکثریت نسبی منتخب شدند)

(خامساً برای تعیین ریاست دفتر رقه توزیع شد جناب وزیرزاده با (۲۰) رای با اکثریت نسبی منتخب شدند)

(سادساً برای تعیین مباشر رقه توزیع گردید ارباب کیخسرو با (۱۷) رای با اکثریت نسبی منتخب شد)

مجلس مقارن مغرب ختم و جلسه آتیه روز دو شنبه سه ساعت بغروب مانده قرار شد .

جلسه چهارم

مذاکرات روز دو شنبه هشتم شهر

ذی القعدة الحرام ۱۳۲۷

مجلس دو ساعت بغروب مانده بر ریاست جناب آقای مستشارالدوله منعقد خلاصه مذاکرات روز شنبه را معاضد الملک قرائت کرد

رئیس - خیلی تشکر و امتنان دارم از حسن ظن و کتلا نسبت باین بنده و اینکه در این دوره ریاست مجلس مقدس شورای ملی که وظیفه مهمه و بزرگترین تکلیفی از تکالیف مجلس است با اکثریت باین بنده محول گردیده و امیدوارم که بحول وقوه الهی باندازه وسع وقوه خود در انجام وظایف مرجوعه بخود و رعایت حقوق ملت و دولت باینک عزمی راسخ باتفاق آراء صائبه آقایان و کلاهی مجلس مقدس بقدر مقدور کوشاهی نشود و در دوره سابقه اینکه گاهی اختلالی در امور مجلس مشاهده میشدند بواسطه تسامح یا انحراف رئیس از وظایف خود بوده و چنانچه حالا هم آقای صنایع الدوله و آقای ممتازالدوله که حضور ندارند اگر خودشان حاضر بودند از برای قبول کردن ریاست خودشان انتخاب میشدند و در آن دوره مجلس بغوی کار میکرد لکن موانع زیادی در پیش بود که از زحمات مجلس نتیجه منتظره حاصل نمیشد قدری هم مراعات حفظ نظم مجلس بطوریکه لازم بود در آن دوره عمل نمی آمد و جزئیات مطالب را بطوریکه باید مرتب نمیکردند و در مذاکرات و کلا هم مراعات ترتیب نمی شد انشاءالله تعالی در این دوره این نواقص بطوریکه شایسته است تکمیل و تمام جزئیات مراعات خواهد شد که اوقات مجلس تضییع نشود و امروز از حسن نیت همه امید داریم که باتعداد کاملی حاضر شویم برای تصحیح کارها و امروز بر حسب یک ماده قانون اساسی خواستیم مراعات و عمل نماییم از این جهت از حضرتین حجتین آیتین و سایر آقایان که پیشوایان دینند دعوت کردیم تا در حضور ایشان نمایندگان محترم قسم یاد نموده این تکلیف اولی خود را ادا نمایند و چنانچه در خلاصه قرائت شد انتخاب ۵ نفر از نمایندگان محل ملاحظه است باین جهت از کمیسیونهای شش گانه از هر کمیسیونی یک نفر انتخاب برای رسیدگی بانتخاب آنها و اینک راپورت آن کمیسیون قرائت میشود .

راپورت کمیسیون درباره نمایندگان که انتخاب آنها قانونی و یا اینکه درباره آنها از ولایات شکایت بمجلس رسیده بود قرائت شد اولاً حاجی شیخ -

الرئیس چون اعتبار نامه ندارند قبول نمیشوند و ثانیاً شیخ غلامحسین انتخاب ایشان بقرعه شده و شعبه سیم تصدیق صحت انتخاب ایشان را نمی نماید ثالثاً آقای شیخ ابراهیم زنجانی چون اعتبار نامه ندارند و حیدر میرزا نیز اعتبار نامه ندارند و فاتح الملک و میرزا مرتضی قلیخان و فهیم الملک و میرزا احمد خان شیبانی فخرالملک غفاری که فقط شکایات از ایشان رسیده چون محل اعتنا نیست کمیسیون صحت انتخاب ایشان را تصدیق می نماید و لازم می داند درباره آنها از مجلس اخذ رای نموده تا در جلسات حاضر شده در موردی که مطرح میشود آراء خودشان را اظهار دارند .

وثوق الدوله - اسامی آنها را بخوانید .

رئیس - راپورت را ثانیاً بخوانید (ذکاء الملک راپورت را ثانیاً قرائت کرد)

رئیس - اسامی آقایانی که در راپورت ذکر شده و کمیسیون رأی مجلس را لازم دانسته خوانده میشود تا رای مجلس معلوم شود (در این وقت رای دستی در باره آقا میرزا مرتضی قلیخان و غفاری و شیبانی و فهیم الملک گرفته شد)

رئیس - درباره غفاری و شیبانی اکثریت نمی بینم
وثوق الدوله - در باره غفاری و شیبانی آراء متساویست .

ادیب التجار - در خصوص غفاری گفتند سن ایشان قابل نیست (گفته شد در راپورت که اسمی از سن ایشان برده نشده است)

حسنعلی خان - خیلی باید تشکر کنیم که در اول مجلس میخواهیم خودمان را قانونی کنیم و نکات قانونی را در نظر بگیریم و بنده خیلی خوشوقت میباشم که حکم عمومی باشد و بدون ملاحظه آن نکات قانونی را در نظر گرفته معمول و مجری داریم آن اشخاصیکه اعتبار نامه ندارند تکلیفشان معلوم است اما آن اشخاصیکه اعتبار نامه در دست دارند و بواسطه شکایات از آنها در کالتشان تشکیک شده است مجلس آنها را بوکالت می بزرزد همانطور که مرقوم شده بود خیلی صحیح است بنده عرض میکنم هنوز در مملکت ما آن اخلاقی را که باید پیدا کنیم یعنی مشروطیت واقعی را نفهمیده ایم افراد مردم هنوز ملتفت نشده اند باین معنی در همه جای دنیا چون عادت کرده اند و سالها است امتحانات کرده اند میدانند و اجرا داشته اند لدامیدانند که همیشه اقلیت تابع اکثریت است ولی در مملکت ما ممکن نیست ششصد نفر در باره یک نفر رای بدهند و صد نفر در باره دیگری رای بدهد آنصورتی که برای خودشان حق تصور میکنند و میخواهند رای آن ۶۰۰ نفر را متزلزل بنمایند و این را میدانم که در همه جای دنیا این حق ساقط است و هیچوقت اشخاصی که درباره کسی رای نمیدهند راضی نیستند با آنکه اقلیت دارند و ممکن است که از طرف این اشخاص همیشه شکایت بیاید پس شکایت آنها را نمیتوانیم مأخذ قرار بدهیم و مادر بپسن سایر جاهها سن ثابت دارند چرا که احصائیه دارند و تمامی نفوس را میدانند و اسامی را در دفتر حکومتی ثبت کرده اند میدانند فلان کس چند سال دارد و اشخاصی که (۳۰) سال دارند کیها هستند ولی در مملکت ما چطور میتوانیم بگوئیم فلانکس (۳۰) سال دارد یا فلانکس (۳۰) سال ندارد در حالتیکه اداره احصائیه نداریم و اسامی و تعیین سن در دفاتر دولتی ضبط نشده در اینصورت بعقیده بنده هنوز نمی

توانیم در این موضوع هیچ مذاکره کنیم و رأی بدهیم
حاجی محمد اسماعیل کاشف - در صورتی که باید منتظر شکایت قانونی شد فوراً مجلس نمیتواند در رد یا قبول آنها رای بدهد .

متین السلطنه - آن کمیسیون مخصوص در این باب تحقیق کرده اند اگر رد شده است بنده مانع نمیشوم اگر رد نشده است آن تکلیف دیگری خواهد بود .

سید حسین اردبیلی - اگر معلوم بشود که یکی از شرایط را فاقد بوده اند خود قانون رد میکنند و کیل الرعایا - عرض میکنم هر قسمی که قانون حکم کرد همان قسم درباره این و کلاه رفتار بفرمائید گویا نزدیکتر است بصلاح و سکوت آن اشخاصیکه شاکی هستند در باره این دو نفر راجع است باینکه گویا یک نوع نفوذی داشته اند در کاشان و از محل باید تحقیق بشود آنوقت هر کس بحق خودش خواهد رسید .

وزیر زاده - بنده عرض میکنم ما متأسفانه هیچ چیز نداریم دفتر و اداره احصائیه هم نداریم و اشخاصیکه مدعی میشوند سن این اشخاص از (۳۰) سال کمتر است نمیدانم بچه دلیل این ادعا را میکنند اگر فقط مطمئن بآن عریضه هستند که آمده است آن عریضه را کمیسیون مخصوص رسیدگی اعتبار نامه ها که تشکیل شده بود رسیدگی کردند راپورت آن در کمیسیون هم خوانده شد حالا در این باب اگر چیز دیگر سزید بررد آن دو نفر دیگر میشود بیان کنند و در آخر عرض خود هم جداً این را میگویم و کلای ملت خوبست قائمه مسلکشان بر روی طرفداری و نوع خواهی باشد .

حاجی سید نصر الله - مطلب دوتا است یکی اینکه ما مکلف هستیم موافقت بانظامنامه را آحاد و کلا ادراک کنند این مسئله ممکن نیست دیگر اینکه وصول شکایتی نشده باشد و بروز مخالفت هم با نظامنامه نشده باشد یعنی صحت و کالتشان مسلم باشد آنهاستیکه شکایت از آنها رسیده بود کنار گذارده و آنهاستیکه اعتبارنامه شان بانظامنامه موافقت نداشت راجع بکمیسیون نمودیم و آن کمیسیون نتیجه تحقیقات خود را راپورت کرده و بمجلس فرستاده است و در مجلس قرائت شد بعد چون در مجلس قرار شد مجدداً تحت رسیدگی برود کمیسینی منتخب نمودیم از کمیسیونهای شش گانه از هر کمیسیون یک نفر که آن شش نفر رسیده گی نموده و رأی خود را بدهند اینک این راپورت که نوشته شده برای آن شش نفر است حالا رأییکه مجلس میدهد در واقع راجع باطمینان خودش بآن کمیسیون است و نتیجه است در باب رأی آنها نه درباره آن و کلا والا فرض از رای این نیست که وکیل را برای هیرو وکیل یا غیر وکیل را وکیل بنمائیم .

ابوالقاسم میرزا - آنچه شکایت بود گفته شد در خصوص قلت سن جواب گفتند تاریخ من روی مهر من کنده شده و از آن رو سن من کافی است اینرا نتوانستیم بپذیریم و در خصوص شکایاتی که از ولایات میرسد گفتیم تا یکماه دیگر بمجلس اظهار نمایند بعد از اظهار شکایات از روی آنها تکلیف معلوم میشود در صورتیکه در ظرف یکماه شکایات نرسید مجلس آنها را بوکالت می شناسد .

وکیل التجار - این مسئله قابل این همه

مذاکره نیست برای این که کمیسیون تکلیف ما را معین کرده است .

صنیع الدوله - اینکه نظامنامه نوشته میشود برای این است که تکلیف ما معین شود و در مواقع رفع محظورات و اشکالات را بنماید در نظامنامه مینویسد پس از انتخاب وکیل در آن محل تا یک هفته ممکن است اشخاصیکه از آن منتخب شکایت دارند شکایت خود را بنمایند و حالا هم که بدو افتتاح مجلس است و یکماه وقت از برای وصول شکایات هست پس حالا لازم است اینقدر در این باب مذاکره نشود و بهمینجا مذاکره را ختم کنیم .

(عموم تصدیق کردند و مطلب در اینجا ختم شد)
رئیس - چون یازده تلگرافات از ولایات رسیده لازم است از برای اطلاع آقایان قرائت شود (ذکاء الملک تلگرافات را مشعر بر تبریک از افتتاح بامضای ذیل قرائت کرد) (از یزد سردار جنک) (از اصفهان عبدالحسین) (از ساره حکومت) (از رشت سردار معتمد) (از بندر جز عطا الله) (از شیراز پیشکار مالیه وکیل الملک) (از ساری ابراهیم ابن عبدالله نوری) (از مازندران مجد الملک) (از تبریز ستارخان) (از کاشان انجمن ولایتی) (از اصفهان آقای نجفی وثقه الاسلام) (از نهاوند محمد حسن خان) (از رشت انجمن بلدی) رقمه از اداره غرب وزارت جنک رسیده بود که تلگراف معزالسلطان سردار محیی را لف کرده و فرستاده بودند قرائت شد)

رئیس - برای آقای معزالملک مصیبتی روی داده این است که این مختصر را نوشته اند (لایحه معزالملک قرائت شد)

رئیس - در باره حرکت ایشان چه میفرمائید؟
وزیر زاده - اگر چه وجود ایشان خیلی در مجلس برای ما لازم است لیکن پس از وقوع این مصیبت معلوم است ایشان هم مجبورند یک رسیدگی بامورات خود بنمایند و قانوناً مرخصی تا یک هفته با رئیس است و در مرخصی یک ماهه البته همقطاران محترم بایشان اجازه خواهند داد .

(در این موقع (قرآن) بزرگ را برای قسم خوردن و سکلا باطاق آوردند یک مرتبه تمام حضار مجلس برخاستند بنهایت توقیر و احترام قرآن را زیارت کرده در بالای میزی که مقابل حجج اسلام گذارده شده بود گذاشتند بدو جناب رئیس حرکت نموده در جلو میز قرآن نشست و قرآنرا بوسیده و قسم نامه را که در قانون اساسی مقرر بوده قرائت نموده بالفاظ جلاله سوگند یاد کردند و سایر و کلا بترتیب یک نفر از چپ یک نفر از طرف راست بر خاسته بترتیب رئیس قسم یاد کردند .

عده حاضر از کلاه (۵۶) نفر علمائی که بجهت قسم دادن تشریف آورده بودند (آقای آقا سید عبدالله) (آقای آقا میرزا سید محمد) (آقای سید ربیعان الله) (آقا سیدعلی آقا یزدی) (صدرالعلماء) (حاجی شیخ مرتضی) (حاجی شیخ عبدالحسین و غیره) مجلس مقارن غروب ختم گردید

جلسه پنجم

مذاکرات یوم شبیه لهم ذی قعدة الحرام ۱۳۲۷
(مجلس دو ساعت و نیم بفریب مانده سرآ منمقد شده و پس از یکساعت برای تنفس تعطیل شده و پس از یکربع در ساعت یک و ربع قبل از غروب علمائمانمقد شد) و خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت کردند .